Švancara, Josef

Tři etapy života a díla Mihajla Rostohara

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. P, Řada psychologická. 1999, vol. 47, iss. P3, pp. [11]-15

ISBN 80-210-2068-7
ISSN 1211-3522

Stable URL (handle): https://hdl.handle.net/11222.digilib/114310
Access Date: 28. 11. 2024
Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

MUNI ARTS Masarykova univerzita Filozofická fakulta

Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University
digilib.phil.muni.cz

SBORNÍK PRACÍ FILOZOFICKÉ FAKULTY BRNĚNSKÉ UNIVERZITY
STUDIA MINORA FACULTATIS PHILOSOPHICAE UNIVERSITATIS BRUNENSIS
P 3, 1999

JOSEF ŠVANCARA

TŘI ETAPY ŽIVOTA A DÍLA MIHAJLA ROSTOHARA

K 120. výročí narození svého zakladatele uspořádal[1]) Psychologický ústav Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně dne 23. října 1998 sympozium s názvem „*Mihajlo Rostohar (1878–1966) v tradici celostní a experimentální psychologie*". Čtvrtstoletí, které prof. Rostohar s přerušením válečných let strávil v Brně, znamenalo v mnoha směrech vyvrcholení (nikoli ukončení) jeho badatelské, učitelské a organizační činnosti. Některá témata tak členité partitury jeho života byla však předznamenána již v rodném Slovinsku, kde posléze M. Rostohar svou plodnou činnost dovršoval v době, kdy se u nás napsalo, že odešel na zasloužený odpočinek. Rozhodující význam mělo několik let strávených v Praze, která znamenala jednu z důležitých křižovatek jeho životní dráhy. V našem obrysu jsou tedy tři vpravdě zakladatelské etapy: vytvoření soukromé psychologické laboratoře v Praze, budování Psychologického ústavu na filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně a posléze založení Psychologického ústavu na filozofické fakultě univerzity v Lublani.

Življenje in delo Mihajla Rostoharja – tak zněl název sympozia, které uspořádal Psychologický ústav filozofické fakulty univerzity v Lublani ve dnech 27.–28. září 1996 na památku svého zakladatele k třicátému výročí jeho úmrtí v rodném Slovinsku. Vzhledem k tomu, že dvě etapy jeho života, učitelského a badatelského působení jsou spjata s Prahou a Brnem, byli k aktivní účasti na odborném programu přizváni také čeští psychologové.

Na slavnostním zahájení zazněl projev prorektora univerzity, profesora psychologie Janeka Museka. Celkového zhodnocení díla profesora Rostohara se ujal jeden z jeho žáků, prof. Vid Pečjak, který byl *spiritus agens* sympózia. O Rostoharově spletité životní dráze hovořila zasvěceně dr. Ana Benedetič, která také připravila vzornou expozici s vzácnými dokumenty, vztahujícími se k působení M. Rostohara v Praze, v Brně a v Lublani. Měli jsme vzácnou příležitost shlédnout značnou část této expozice také na brněnském sympoziu 1998.

Vlastní pracovní zasedání se uskutečnilo ve dvou programových blocích; první moderoval jeden z Rostoharových brněnských žáků Josef Švancara, druhý

---

1 S přispěním Rektorátu Masarykovy univerzity a Českomoravské psychologické společnosti.

tematický blok uvedl Josef Brožek (St. Paul, USA). Jiří Hoskovec a Josef Brožek připravili pro toto sympózium příspěvek „Mihajlo Rostohar and the Czech University of Prague, 1907–1923". J. Švancara zpracoval Rostoharovu nejdelší etapu 1924–1950 spjatou se založením brněnské psychologické školy ve svém příspěvku „Mihajlo Rostohar: zweite Etappe seines fruchtbaren Wirkens in Brno". Německá verze příspěvku byla zvolena záměrně se zřetelem ke studiu M. Rostohara na rakouských a německých univerzitách (Graz, Wien, Leipzig), vzhledem k jeho kontaktům i návaznosti na nejčastěji citovanou literaturu. V dalším příspěvku se pražští autoři Miluše Sedláková a Daniel Heller se ujali náročného úkolu analyzovat Rostoharovo osobité pojmosloví v kontextu gestaltistických pojmů. Příspěvek v angličtině přednesl D. Heller. F. Jerman rekonstruoval Rostoharovy filozofické práce, L. Horvat hodnotil priority Rostoharových vývojově psychologických výzkumů.

V dalším půldni odezněly převážně příspěvky lublaňských psychologů, z nichž nejvýraznější se vztahovaly k Rostoharově sociální psychologii (R. S. Velko, V. Pečjak). Pozoruhodnou kritiku bolševismu z psychologického hlediska, kterou publikoval Rostohar v r. 1922, zprostředkoval referát V. Pečjaka. Rostohar, užívaje pojmů „láska k práci, vůle pracovat a vnitřní síla", postrádal v Sovětském svazu vnitřní motivaci a předvídal jeho kolaps. Podle Pečjaka se Rostohar ve své vizi nového socialismu inspiroval především psychologickými hledisky (láska v rodině a národu), ale také idejemi profesora Masaryka i radikálního národnostního hnutí ve Slovinsku na začátku století, do jehož aktivit byl Rostohar zapojen. Nové výsledky bádání o Rostoharově pojetí národnosti podal J. Brožek ve spolupráci s J. Hoskovcem. Závěrečné slovo tohoto sympozia – počtem účastníků sice malého, ale tématicky velmi bohatého – pronesl vedoucí Psychologického ústavu prof. L. Horvat. Celého programu se zúčastnil velvyslanec České republiky ve Slovinsku Petr Kypr. Zástupcem rodiny byl Rostoharův syn Vladimír, který sice nestudoval psychologii, ale úspěšně podniká v oblasti aplikované psychologie; obohatil slavnostní zahájení v aule univerzity vynikajícím vínem z vinice, o kterou Mihajlo Rostohar se svou rodinou vždy velmi pečoval.

Dokumentem našeho sympozia je tento sborník. Při přípravě programu nám šlo o zachycení přínosu prof. Rostohara české a evropské psychologii. Můstkem mezi lublaňským a brněnským sympoziem byl prof. Vid Pečjak, který jako Rostoharův žák a znalec jeho díla připravil pozoruhodné sdělení, které je v plném znění v našem sborníku. V dosavadní české i slovinské historiografii jsou nesrovnalosti a nepřesnosti časových údajů a dalších indikátorů. O spolehlivé prameny opírají svou studii J. Brožek a J. Hoskovec; uvádějí některé dosud neznámé informace o první důležité etapě Rostoharova působení – na Karlově univerzitě Praze. – Další – zčásti rovněž dosud neznámé – okolnosti související s příchodem M. Rostohara do Brna zpracovává J. Švancara, jeden z jeho žáků na filozofické fakultě Masarykovy univerzity. Charakterizuje celý diapazon jeho působení: výuka, styl badatelské práce, organizační činnost. Tato nejproduktivnější etapa Rostoharova života je bohatě dokumentována. – Zorný úhel historického kontextu a mezinárodního srovnání sleduje jak příspěvek V. Pečjaka a M. Sedlákové; oba příspěvky jsou hodnotící a nepochybně přispějí k tomu,

aby se napravily nedostatky ve zpracování dějin české psychologie. Není tedy zbytečné zdůraznit, že se Rostoharovi vždy nedostalo v českých zemích a zejména v Praze náležitého uznání – nezřídka kvůli žabomyším sporům. Polemické diskuse se odvíjely v třicátých letech mimo jiné od psychologického pojetí čtení. O Rostoharově pojetí a jeho vztahu k jedné oblasti aplikace psychologie pojednává příspěvek J. Dana. – Jeden z nejzávažnějších problémů v Rostoharových publikacích zaujal D. Hellera, který analyzuje Rostoharovo pojetí struktury, a to na úrovni, na které dosud nebylo u nás zpracováno. – Jaký byl Rostohar jako učitel, vedoucí ústavu, bystrý pozorovatel života kolem sebe a aktivní účastník aktuálního dění, jako vychovatel? Cenná jsou vždy osobní svědectví. Na sympoziu zazněly dvě taková svědectví: z pera nejstaršího žijícího spolupracovníka dr. Emila Pejhovského (*1909) a ústy schovanky M. Rostohara, paní Slávky Benešové, které patří díky také za to, že zpřístupnila pořadateli také některé osobní dokumenty. V posledním příspěvku tohoto sborníku nás prof. J. Brožek vede do sousedství Rostoharovy vlasti, kde objevil důležité archivní dokumenty o vývoji psychologického pojmosloví v 16. a 17. století.

LITERATURA

Švancara, J. (1994). Tři etapy života Mihajlo Rostohara. Pro přátele jižních Slovanů, VI, 3, 6–8.

Švancara, J. (1996). Mihajlo Rostohar: zweite Etappe seines fruchtbaren Wirkens in Brno. In Življenje in delo Mihajla Rostoharja. Ljubljana 27.–28. september 1996. Oddelek za psihologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani.

Toličič, I. (1977). Pedagoško in raziskovalno delo prof.dr. Mihajla Rostoharja na področju. In Krško skozi čas 1477–1977. Zbornik ob 500–letnici mesta. Krško, str. 243–249.

THREE STAGES OF ROSTOHAR'S LIFE AND WORK

Abstract

Giving a commentary on one-day symposium „Mihajlo Rostohar – a tradition of holistic and experimental psychology", organised by the Department of Psychology, Faculty of Arts, Masaryk University, Brno, established by Professor Mihajlo Rostohar 1926.

Obr. 1. Na této části mapy Slovinska, jižně od města Krško, je rodiště Mihajla Rostohara: Brege a západně odtud osada Golek, kde žil a hospodařil až do své smrti 1966.

Obr. 2. Busta M. Rostohara před fakultou Lublaňské univerzity.